

Mellanöstern

Mellanöstern är en mångfacetterad region med historia och kulturarv som går mycket långt tillbaka. I denna kommittémotion väljer vi att koncentrera oss på några få områden, såväl geografiskt som tematiskt.

Demokrati och mänskliga rättigheter i Mellanöstern

Vi socialdemokrater är djupt oroade över de senaste årens utveckling och situationen i Mellanöstern, främst vad gäller tillståndet för demokratin och de mänskliga rättigheterna. Det är oacceptabelt att med religionen som ursäkt ta avsteg från demokrati och de mänskliga rättigheterna.

Vi som lever i demokrati och frihet har en viktig uppgift i att genom en aktiv utrikespolitik bidra till en demokratisk utveckling och ökad respekt för de mänskliga rättigheterna i regionen. Demokrati minskar grogrunden och riskerna för terrorism, krig och väpnade konflikter och leder därmed till ökad internationell säkerhet på lång sikt. Målet för Sveriges politik i regionen måste vara fria, stabila och demokratiska stater där respekten för mänskliga rättigheter sätts i främsta rummet.

Delar av väst har agerat så att intrycket av en "civilisationernas kamp" stärkts i den muslimska världen. Inte minst gäller detta det sätt på vilket kampen mot terrorismen har förts. Det faktum att denna kamp har beskrivits som ett krig mot terrorismen har sannolikt bidragit till misstro och avståndstagande från båda sidor.

Inom politisk islam finns moderata krafter. Fundamentalism måste dock fördömas. Våld är inte ett legitimt medel för att uppnå samhällsförändringar. Demokratiska principer och rättsstatens principer måste respekteras. De mänskliga rättigheterna är universella och avsteg kan inte ursäktas.

Det politiska livet i den muslimska världen präglas av en auktoritär politisk kultur och regimerna uppvisar i olika grad brister när det gäller demokrati och respekt för mänskliga rättigheter. Det stora flertalet länder styrs av mer eller mindre auktoritära regimer med en koncentrerad maktelit. Dessa använder ofta polisen och säkerhetstjänsterna i repressivt syfte. Rättsväsendet är svagt och ofta kontrollerat av regimen. Förvaltningsapparaten är toppstyrd, överdimensionerad och inte sällan korrupt.

Det räcker med en ytlig betraktelse av tillståndet för demokratin i den muslimska världen för att konstatera stora brister. Även om de flesta regeringarna har ratificerat de viktigaste konventionerna om de mänskliga rättigheterna införlivas normerna sällan i vare sig lag eller praxis. Allvarliga kränkningar av de mänskliga rättigheterna förekommer i flera länder i regionen. Dödsstraff finns och tillämpas av i stort sett alla länder i regionen.

Arab Human Development Report (AHDR) slår fast att regionen alltfjämt präglas av brister i ländernas institutionella strukturer. Dessa brister sammanfattas som tre underskott: underskott för politiska rättigheter, underskott i kunskap och underskott för

kvinnors rättigheter. Rapporten beskriver arabvärlden som den mest ofria regionen i världen.

AHDR räknar upp hinder mot friheten, såsom hinder för fri opinionsbildning, inskränkningar i organisationsrätten, bristen på fria val med flera kandidater och avsaknad av reella val av lagstiftande församlingar. Dessutom begås övergrepp mot den personliga friheten, såsom avlyssning och annan övervakning, politiskt motiverade fängslanden och övervåld.

Extremisters terrordåd och misstänkta terroristers försvinnanden i fångelser är också exempel på övergrepp, liksom bristen på garantier för rättvisa rättegångar. Till allt detta kommer ekonomiska och sociala brister som leder till ofrihet som undernäring och bristen på utbildning. Kvinnor är som grupp särskilt utsatta. Frihet i arabvärlden hindras av odemokratiska regimer och tradition (stamtänkande som ibland kläs i religiösa termer). AHDR menar dock att det inte finns några kulturella hinder för frihet i arabvärlden. De pekar på att World Values Survey visar att stödet för demokrati är starkt bland befolkningarna i regionen.

I den muslimska världen har ett antal grupperingar och individer, främst i den intellektuella och utbildade eliten, de senaste decennierna allt livligare diskuterat möjligheterna till samhällsreformer. Det handlar företrädesvis kampen om kvinnans rättigheter, kampen för demokrati och kampen för de mänskliga rättigheterna. Gemensamt är att individens frihet och deklARATIONEN om de mänskliga rättigheterna står i fokus, vilket är en brytning mot mer traditionellt kollektiva utgångspunkter. Satellitkanalerna haft betydelse för att demokratikravet vuxit sig allt starkare i den muslimska världen. Ett rättighetstänkande på individnivå slagit igenom i den offentliga debatten, trots motstånd. Vi socialdemokrater anser att Sverige fortsatt måste stödja denna typ av rörelser.

I den första AHDR från 2002 analyseras den ekonomiska utvecklingen i arabvärlden. Av rapporten framgår att ökningen i inkomsten per capita endast varit 0,5 procent årligen, en mycket långsam tillväxt och betydligt lägre än i andra regioner i världen under samma period. Arbetskraftens produktivitet är låg och sjunkande vilket i sin tur hämmar tillväxten. Den köpkraftsjusterade inkomsten sjönk mellan 1975 och 1998 till en nivå som motsvarar en sjundedel av genomsnittet för OECD. En av fem araber lever enligt AHDR på mindre än 2 dollar per dag.

Arbetslösheten och den snabba befolkningstillväxten parat med det faktum att en hög andel av befolkningen i arabvärlden är under 15 år genererar ett problem som inte kommer att försvinna utan åtgärder. Ett annat allvarligt problem för utvecklingen i arabvärlden som AHDR tar fasta på är den utbredda korruptionen som har blivit en institutionaliserad del av politiken och näringslivet i arabvärlden.

Sedan mitten av 1990-talet har det civila samhällets betydelse för demokratisk utveckling uppmärksammas. Det civila samhället är generellt sett svagt i den muslimska världen, både till omfattning och möjlighet att påverka. Ännu så länge går det knappast att tala om ett civilt samhälle eller genuina folkrörelser i arabvärlden med undantag av Libanon. Censur och statlig kontroll lägger hinder i

vägen, även för religiösa grupper som Muslimska brödraskapet.

Tyvärr är dock det civila samhället i stor utsträckning kringskuret av statlig lagstiftning, kontroll och övervakning. Enligt AHDR är flera reformer nödvändiga för att stärka det arabiska civila samhället.

I AHDR från 2004 hävdas också att det civila samhällets begränsningar är mycket problematiskt eftersom de leder till att medborgarna i arabvärlden är utlämnade till det traditionella och smalare klansamhället, vilket i sin tur stärker den inverkan klanerna har i de arabiska samhällena.

Efter terrorattentaten den 11 september 2001 har det tillkommit nya regelsystem där säkerheten alltmer betonas. Nya NGO:er undersöks noggrant, ledare förhörs och måste i länder som Egypten redovisa alla medel de erhållit från utlandet, från vem de erhållit medel och till vilket syfte. Bland annat vill man undvika att organisationer får stöd av Israel. Ny lagstiftning har i många arabiska länder gjort det svårare för nya NGO:er att registrera sig.

I den muslimska världen har trots svårigheterna de senaste decennierna ett antal enskilda organisationer bildats som är inriktade på social välfärd, miljö eller mänskliga rättigheter. Från det civila samhället har kommit allt starkare påtryckningar för ökad yttrande- och föreningsfrihet, ökad representation och deltagande i samhällets beslutsfattande och mot diskriminerande behandling av kvinnor i lag och praxis.

Det finns dock också skäl att vara vaksam på hur det civila samhället utvecklas. Flera av de NGO:er som verkar i Mellanöstern är islamiska, i vissa fall fundamentalistiska. I Egypten utgör det muslimska brödraskapet en mycket stor del av det civila samhället, vilket också gäller för Hamas och Hizbollah i Palestina respektive Libanon. Dessa rörelser vinner stöd eftersom de driver skolor, sjukvård och annan social service i Libanon och på de palestinska områden där staten inte klarar detta. En utmaning för oss ligger i att se till att man ger stöd åt den del av det civila samhället som kan bli en konstruktiv kraft för utvecklandet av demokrati och mänskliga rättigheter i den muslimska världen.

Israel och Palestina

Vi socialdemokrater vill se ett fredligt, demokratiskt och livskraftigt Palestina sida vid sida med Israel, med säkra och erkända gränser för båda parter. Idag kan det tyckas längre bort än tidigare, men därför är det också viktigare än någonsin att såväl parterna i konflikten som omvärlden agerar för en hållbar fred i en av världens svåraste konflikter.

40 år av ockupation och krig

Det första världskriget innebar att Turkiet förlorade nuvarande Israel, Libanon, Jordanien och delar av Syrien och Irak. Storbritannien fick 1922 i uppdrag av Nationernas förbund att förvalta Palestina som ett brittiskt mandat. I mandattexten ingick den s.k. Balfour-deklarationen som pekade ut Palestina som ett "nationellt hem" för det judiska folket.

Under den brittiska mandattiden tog den judiska invandringen till Palestina fart, vilket ledde till konflikter mellan araber och judar. I ett försök att stävja oroligheterna försökte britterna begränsa den judiska invandringen. Situationen blev så allvarlig att FN ombads ta över frågan. Resolution 181 från 1947 innebar att en judisk stat med 55 procent av Palestinas yta och en arabisk stat på resterande del skulle bildas. De palestinska araberna och arabstaterna ville dock inte godta delningsresolutionen. Ett inbördeskrig bröt ut som den judiska sidan gick segrande ur.

Staten Israel utropades 1948. Israel anfördes direkt efteråt av Egypten, Transjordanien, Syrien, Irak, Saudiarabien och Jemen. Striderna utföll till Israels fördel och Israel erövrade 40 procent av det område som enligt FN:s plan skulle utgöra den palestinska staten. Kriget var på flera sätt en katastrof för palestinerna och innebar bl.a. att närmare två tredjedelar, eller 725 000, av de palestinska araberna blev flyktingar.

Det krig som sedan utbröt 1967 var också en militär framgång för israelerna. Syriska Golanhöjderna, Sinaihalvön, Gaza, Västbanken och Jerusalem erövrades på sex dagar. Västbanken är allt sedan detta ockuperat. Israels formella ockupation av Gaza upphörde 2005, men Israel har de facto kontroll över gränser och luftrum.

I december 1987 utbröt ett spontant folkligt uppror mot den israeliska ockupationsmakten på Gazaremsan och Västbanken. Tiotusentals civila, inklusive kvinnor och barn, deltog i upprорот. Intifadan utvecklades så småningom från ett icke-våldsuppror till ett uppror präglad av självmordsbomber och organiserade attacker. En bidragande orsak till den ökande spänningen i de ockuperade områdena var det ständigt ökande antalet judiska bosättare.

1991 inleddes en internationell fredskonferens om Mellanöstern i Madrid. Ett genombrott i förhandlingarna kom i Oslo i september 1993. Parterna accepterade i princip en fred baserad på FN:s resolution 242. Av central vikt var också att palestinerna erkände Israels existensberättigande och att Israel erkände PLO som den legitima representanten för det palestinska folket. Ett palestinskt självstyre skulle upprättas och Israel förband sig att under en femårsperiod genomföra en reträtt från de ockuperade områdena. Självstyret inleddes 1994 med autonomi för Gaza och för staden Jeriko. PLO-ledaren Yasser Arafat lät inrätta en nationell palestinsk myndighet, som försågs med en polisstyrka. Åren 1994-1999 ingicks ytterligare israelisk-palestinska avtal, vilka stegvis utökade det palestinska självstyret.

Fredsprocessen led ett avbräck när Yitzhak Rabin i november 1995 mördades av en judisk högerextremist. Under Benjamin Netanyahus regeringstid 1996-1999 drevs en mer aggressiv politik och fredsprocessen stagnerade.

I slutet av september 2000 besökte Ariel Sharon Tempelberget i Jerusalem. Enligt många var detta den tändande gnistan till den andra palestinska intifadan. Åren 2000-2003 präglades av en spiral av ömsesidigt våld med palestinska självmordsattacker och militära angrepp från Israel. De israeliska offensiverna innebar bl.a. att de palestinska städerna återockuperats och

infrastruktur förstörts. I juni 2002 påbörjade Israel bygget av muren.

Mellanösternkvartetten - FN, EU, USA och Ryssland - offentliggjorde i april 2003 den s.k. Färdplanen för fred. Färdplanens slutmål är en framförhandlad tvåstatslösning, där en oberoende, livskraftig och demokratisk palestinsk stat skall upprättas och existera sida vid sida, i fred och säkerhet, med Israel. Färdplanens mål skall uppnås genom att parterna parallellt vidtar en serie åtgärder. Israel måste t.ex. upphöra med all bosättningsaktivitet och dra sig tillbaka från palestinska områden. Palestinierna måste bl.a. verka för ett slut på terroristdåden och fortsätta det interna reformarbetet. Utvecklingen sedan färdplanen presenterades har dock inte lett till några avgörande genombrott i fredsförhandlingarna. Bosättningarna, självmordsattentaten och vedergällningarna har i stället fortsatt.

I oktober 2003 antog Israel riktlinjer för fortsatt utbyggnad av en "separationsbarriär" mot Västbanken. Det är inte mur över hela barriärens sträckning, men vi väljer att kalla den för mur genomgående i texten. Murens sträckning skulle nu till vissa delar inkludera palestinskt område och delvis på ockuperad mark. Murens totala sträckning blir 723 kilometer.

I augusti 2005 påbörjades, under Sharons ledning, utrymningar av Gaza och fyra mindre bosättningar på Västbanken och i september avslutades Israels militärstyrke i Gaza. Områdets folkrättsliga status förblev oklar. På Västbanken fortsatte den israeliska ockupationen och det begränsade palestinska självstyret.

Vid ett möte i februari 2005 i Sharm el-Sheik i Egypten utlyste Sharon och den palestinske presidenten Abbas, var för sig, ett informellt eldupphör mellan israeler och palestinier. Detta till trots fortsatte våldet under 2005 med terrordåd från bl.a. Hamas och Islamiska jihad. Även Hizbollah har angripit Israel som svarat militärt.

Fredsförhandlingarna har på senare tid fokuserat på tre centrala tvistefrågor: Jerusalems status, flyktingfrågan och gränserna.

Fokus i tvisten om Jerusalems status är Haram al Sharif för muslimer och Tempelhöjden för judar. Här tros ruinerna från judendomens heligaste tempel finnas. Ovanpå dessa står i dag islams tredje heligaste byggnad, klippmoskén. Enligt FN:s delningsplan från 1947 skall Jerusalem vara en internationellt administrerad stad, delad mellan Israel och den palestinska staten. Israel annekterade stadens västra del 1949 och tog kontroll över östra Jerusalem, där klippmoskén står, under sexdagarskriget 1967.

Kriget som följde på inrättandet av staten Israel 1948 resulterade i att hundratusentals palestinier flydde eller tvingades bort från sina hem i det tidigare mandatområdet Palestina. Efter krigets slut antogs en FN-resolution som erkände palestinernas rätt till att återvända till sina hem, men israelisk lag förbjöd dem att göra detta. Över 3,7 miljoner palestinier finns registrerade hos FN:s flyktingorgan UNRWA. Israeliska förhandlare har motsatt sig att palestinska flyktingar skall få återvända till Israel. De anser att en sådan omfattande inflyttning av palestinier skulle utgöra ett hot mot Israel som judisk stat.

Israel anser att dess säkerhetsbehov kräver en närvaro i strategiskt viktiga delar av Västbanken. Säkerhetsaspekten är också argumentet bakom muren som Israel säger sig bygga för att söka skydda sina medborgare mot terroristattacker från palestinskt område. Enligt FN-organet OCHA går 80 procent av dragningen innanför den gröna linjen. Den socialdemokratiska regeringen har tidigare lämnat en inlägga till Internationella domstolen om muren. Den nuvarande regeringen bör fortsätta driva frågan om att muren på ockuperad mark strider mot folkrätten.

I slutet av januari 2006 hölls val till den palestinska lagstiftande församlingen. Hamas vann då en stor seger och fick egen majoritet i parlamentet med 74 av parlamentets totalt 132 platser. Det finns i de palestinska områdena ett stort stöd för att göra motstånd mot den israeliska ockupationen. Många palestinier tolkade också Israels uttåg ur Gaza som en framgång för Hamas våldsmetoder. Dessutom råder en utbredd besvikelse över att president Mahmoud Abbas och al-Fatah inte förmått leva upp till förväntningarna på en drägligare tillvaro i de palestinska områdena. Hamas sociala verksamhet har bidragit till bilden av att organisationen förmår förbättra vardagen för palestinerna. Stödet för Hamas var också resultatet av missnöje med den omfattande korrruptionen inom al-Fatah och den palestinska myndigheten och misslyckandet att skapa respekt för lag och ordning i de palestinska områdena. Men det är viktigt att påpeka att det finns stora skillnader mellan dessa organisationer. Hamas långsiktiga mål är att utplåna staten Israel och bilda en islamistisk stat på Västbanken och Gaza.

Det palestinska parlamentsvalet i januari 2006 gick lugnt till och hade ett högt valdeltagande, kanske var detta det mest demokratiska val som genomförts i arabvärlden i modern tid. Hamas vann valet och bildade regering. Vi socialdemokrater stödde vår samarbetspartner al-Fatah i valrörelsen, men respekterade valutgången.

Hela året präglades av oroligheter mellan anhängare till al-Fatah och Hamas. Omvärlden, exempelvis EU och USA, reagerade på Hamas valseger bland annat genom att införa en frysning av biståndet till den palestinska myndigheten till dess att Hamas-regeringen uppfyllde tre villkor: att erkänna staten Israel, upphöra med våldshandlingar och respektera tidigare ingångna avtal med Israel.

I början av 2007 enades al-Fatah och Hamas om att bilda en samlingsregering, den så kallade Mecka-överenskommelsen och i mars tillträdde en sådan samlingsregering men våldet och problemen gick inte att överbrygga. Vi socialdemokrater krävde under våren 2007 att omvärlden skulle avbryta biståndsbojkotten och inleda dialog med samlingsregeringen. De krav som ställdes på den palestinska regeringen var inte orimliga på sikt. Men processen för att nå det målet skulle ha underlättats om steg framåt möttes av uppmuntran och stöd samt om motsvarande krav ställts också på israelerna. En palestinsk regering som säger sig respektera tidigare ingångna avtal med Israel borde ha varit tillräckligt för en normalisering av våra relationer. Den svenska regeringen borde under våren 2007 följt Norges exempel och samtalat med samlingsregeringen samt uppmanat EU att göra detsamma. Det kravet ställde vi socialdemokrater och vår förhoppning var givetvis att man på så sätt skulle ha underlättat för moderata krafter i arbetet för fred och utveckling, men

förmodligen stärktes istället de extremistiska krafternas positioner.

I juni tog Hamas med våld kontrollen över Gaza och kontrollerar fortfarande den delen av de Palestinska områdena. President Abbas upplöste samlingsregeringen och bildade en krisregering i Ramallah. I september förklarar Israel Gaza som "fientligt territorium" och anser sig med det ha rätt att ytterligare stänga ner vitala delar av infrastrukturen. Det senaste året har inneburit en radikal islamisering av Gaza under Hamas överinseende. Internetcaféer har systematiskt förstörts, kvinnornas rättigheter har diskriminerats och en utrensning av olikänkade på officiella poster som inom universitet och media sker.

Parternas ansvar

Muren på ockuperat område kan inte accepteras eftersom den strider mot folkrätten. Ockupationsmakten får enligt folkrätten inte göra ändringar på det ockuperade området som inte är nödvändiga för militära säkerhetsintressen eller främjar den lokala befolkningens intressen. Murens dragning på ockuperat territorium kan inte rättfärdigas med hänvisning till vare sig säkerhetsläget eller palestiniernas intressen.

Inskränkningarna i palestiniers tillgång till det stängda området mellan muren och 1967 års gräns, den s.k. Gröna linjen, och deras begränsade möjligheter att passera genom barriären, strider mot rätten till fri rörlighet i internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter. Muren försvårar palestiniernas tillgång till sin jordbruksmark och till hälsovård, i strid mot den fjärde Genèvekonventionen. Muren leder också till att flera andra fri- och rättigheter inskränks.

Muren samt de otaliga så kallade checkpoints längs vägarna gör det också omöjligt för palestinerna att leva ett vanligt liv. Att driva ett företag eller skicka sina barn till skolan, ta sig till sjukhus eller arbete – allt blir i det närmaste omöjligt genom att restiden blir absurdt lång, om man ens kommer fram. Israel har ett ansvar för sitt folks säkerhet, men murens nackdelar står inte i proportion till den säkerhet den eventuellt bidrar till. Muren är också en stark symbol för en bruten relation och hindrar på ett mycket konkret och genomgripande sätt utvecklingen av goda relationer mellan israeler och palestinier.

Bosättningspolitiken går åter i fel riktning. Nya bosättningar byggs på platser som är tveksamma från säkerhetssynpunkt. Bosättningarna ökar med 5,5 procent per år. Bosättningsaktiviteten kan därför i sig tolkas som att muren etablerar en ny de facto-gräns mellan Israel och de palestinska områdena. Regeringen bör kräva att EU i kvartetten kräver ett omedelbart moratorium för alla bosättningar och en successiv nedmontering av de som redan existerar, om inte annat framförhandlas i ett slutligt fredsavtal, och ett omedelbart borttagande av merparten av de vägspärrar som menligt inverkar på palestiniernas möjlighet till normalt vardagsliv.

Murens dragning och den fortsatta bosättningsexpansionen riskerar att skära av de palestinska delarna av Jerusalem från Västbanken. Israels avsikt förefaller vara att stärka greppet om Jerusalems östra delar, vilket går stick i stäv med att stadens status och uppdelning skall avgöras i slutstatusförhandlingar. Utvecklingen i staden har

direkt bäring på möjligheterna att upprätta en fullvärdig och ekonomiskt hållbar palestinsk stat och nå en hållbar och slutgiltig lösning på den israelisk-palestinska konflikten.

Som den starkare parten i konflikten har Israel ett särskilt ansvar för en lösning på konflikten med Palestina. Ytterligare krav vi ställer på Israel är att de genast måste upphöra med att hålla inne palestinska skattemedel, upphöra med utomrättsliga avrättningar och övervåld. Likaså måste palestinerna upphöra med såväl internt våld som självmordsbombningar och andra terrorhandlingar mot israelerna. Raketbeskjutningen av civila i Sderot är ett exempel på det.

Omvärldens ansvar

Det palestinska parlamentsvalet var i sig en framgång för demokratin. Att palestinerna under så svåra förhållanden kunde hålla ett demokratiskt och fritt val borde ha uppmuntrats. I stället möttes de av sanktioner. Vi socialdemokrater stödde Fatah i valrörelsen. Det hör dock till demokratins spelregler att även oönskade kandidater kan vinna val. Givetvis blir en sådan valutgång svårare att hantera men vi anser inte att det var konstruktivt att kritisera väljarna för det val de gjort. Självklart komplicerades situationen av att en terroristämplad och fundamentalistisk religiös organisation fick makten över ett splittrat och djupt sargat samhälle. Det var en svår situation att hantera för omvärlden men det fanns mer konstruktiva vägar att gå.

Valresultatet föranledde bland annat en frysning av biståndet från EU till den palestinska myndigheten. Även om humanitärt bistånd kunnat betalas ut står det klart att bojkotten inte medförde en positiv utveckling utan snarare bidrog till att förvärra den humanitära situationen och den palestinska myndighetens förfall. Världssamfundet måste när den tiden kommer ta ansvar för att bistå palestinerna med återuppbyggnaden efter inbördeskriget. Internationell närvaro behövs för att stärka säkerheten.

EU har hitintills inte haft några större möjligheter att bidra till en lösning på konflikterna i Mellanöstern. Man bör stödja initiativ för förhandlingslösningar. Omvärlden, inklusive EU, bör ge allt stöd till den process som nu pågår under namnet Annapolisprocessen. Trots att det är svårt att tro på en slutlig positiv lösning, måste man erkänna att de talrika möten som hållits mellan ledande företrädare för Israel och Palestina kommit fram till fruktbara förslag som kan användas i ett framtida fredsavtal. Det krävs dock starka påtryckningar för att verkligen komma till ett avslut på processen. Vi vill också se internationell närvaro i området, för att öka säkerheten för både palestinier och israeler.

Levnadsvillkoren för palestinerna är fruktansvärda och den humanitära situationen förvärras ständigt liksom den politiska krisen. EU måste spela en större roll i arbetet med att föra Hamas och al-Fatah, Gaza och Västbanken, samman. Såväl Sveriges regering, andra länders regeringar, EU och FN måste tala med alla viktiga parter i konflikten, dvs både al-Fatah och Hamas. En hållbar lösning är inte möjlig utan att alla relevanta parter deltar.

President Abbas och hans regering måste ha omvärldens stöd. På kort sikt handlar det om att få ett slut på våldet och delningen av de palestinska

områdena. På längre sikt måste arbetet handla om att återuppbygga samhällsfunktioner, de demokratiska institutionerna som är basen i ett fungerande och demokratiskt samhälle.

Ett viktigt steg för en fredsprocess mellan Israel och Palestina är att också våldet mellan palestinier får ett slut. Grundfrågan i konflikten – den israeliska ockupationen – har hamnat i bakgrunden. En varaktig fred förutsätter ett omedelbart slut på Israels ockupation.

Fred är enda vägen

En fred mellan israeler och palestinier skulle innebära ett annat samarbetsklimat i hela regionen. En lösning kan därmed få en avgörande betydelse för en lång rad andra problem och konflikter i närområdet, såväl som inom övrig internationell politik. En fredlig, hållbar och rättvis lösning av den israelisk-palestinska konflikten skulle underlätta utvecklingen i riktning mot demokrati, stabilitet och ekonomiskt välbefinnande i hela Mellanösternregionen. För att uppnå det måste våldet såväl som ockupationen upphöra. Dessutom måste det ske en politisk lösning på den inompalestinska konflikten.

Om konflikten inte löses kommer den att hämma en positiv utveckling i regionen och utgöra en grogrund för terrorism. För att en demokratisering av regionen skall vara möjlig behövs stabilitet och säkerhet. Auktoritära regimer i Mellanöstern använder också Israel-Palestinakonflikten som ursäkt för att inte genomföra de reformer som är nödvändiga för demokrati och för att tillgodose de mänskliga rättigheterna. En lösning av konflikten skulle beröva regimerna denna undanflykt.

En hållbar och rättvis fred kan bara byggas på en lösning som har förhandlats fram mellan parterna, på grundval av folkrätten. Det är bara en sådan lösning som i längden kan förstöra terrorismens grogrund och skapa en varaktig fred och säkerhet, trygghet för palestinier och israeler.

Irak

Kriget i Irak är en av de viktigaste punkterna på den internationella dagordningen. Vi socialdemokrater anser att anfällskriget mot Irak våren 2003 var fel och stred mot folkrätten. Övergreppet blir inte mindre allvarligt trots att den avskryvade diktatorn Saddam Husseins avlägsnande från makten självfallet måste betraktas som en stor vinning.

Kriget var också ett strategiskt misslyckande och har i det närmaste utvecklats till ett inbördeskrig med inblandning av främmande makt. Sedan kriget startade har långt över 100 000 irakier fått sätta livet till i våldsamheter. Idag är ungefär 5 miljoner irakier på flykt, hälften av dessa är internflyktingar och den stora majoriteten av övriga finns i grannländerna. Det internationella samfundet måste hjälpa Irak att bryta våldsspiralen och få till stånd en positiv utveckling. Det finns ett stort behov av mer civilt stöd och resurser till återuppbyggnaden.

När Irak går in i en ny fas kommer kraven på ett ökat engagemang att komma. Vi tvekar inte i vår vilja till internationell solidaritet. Men vi tvekar inte heller kring under vilket mandat Sverige kan bidra – det ska ske

under FN-mandat. Ett misstag från USA legitimerar inte ett nytt: USA måste lämna Irak på ett sätt som världssamfundet accepterar.

FN måste få stöd för att kunna stärka Iraks egna säkerhetsstyrkors förmåga att garantera säkerheten i Irak. Vi socialdemokrater anser att det är riktigt att åter öppna den svenska ambassaden i Bagdad. Antalet svenska medborgare är stort i landet, främst i Irakiska Kurdistan. Sverige borde aktivt utveckla sina naturliga kontakter i regionen. För oss socialdemokrater är ett naturligt steg att i framtiden inrätta en svensk diplomatisk representation i Erbil.

En vanlig tolkning av händelserna i Irak från muslimsk sida är att västvärlden vill dominera den muslimska världen, ta kontroll över dess tillgångar och att väst ser islam som sin fiende.

President Bush fortsätter att ordinera samma medicin men i allt starkare doser trots att allt fler inser att om man vill komma till rätta med det fruktansvärda läget i Irak är politiska åtgärder och biståndsinsatser viktigare än en ökning av de militära styrkorna. Kriget i Irak har enligt amerikanska och andra underrättelseorgan inte bidragit till att minska terrorismen. Istället har kriget gjort att fler terroristattentat än tidigare nu utförs.

Samtidigt har irakierna nu ett historiskt tillfälle att upprätta ett fritt, demokratiskt och sammanhållet Irak. Det internationella samfundets ansträngningar att stödja framväxten av demokratiska strukturer i Irak måste fortsätta.

Egypten

Egypten är enligt grundlagen en parlamentarisk demokrati med ett oberoende rättsväsen. Undantagslagar, som råder sedan 1981, åsidosätter emellertid delar av det grundlagsskydd som finns och ger myndigheterna möjlighet att hänskjuta juridiska ärenden till militär- och specialdomstolar. Makten är koncentrerad kring presidenten Hosni Mubarak.

Presidentval hölls i september 2005. Enligt det officiella valresultatet fick Mubarak nästan 89 procent av rösterna. Det positiva med valet var dock att kampanjen ledde till en mer öppen debatt än tidigare om flera nationella problem, bl.a. arbetslösheten, korruptionen och den bristfälliga socialpolitiken. Ett ytterligare steg i demokratisk riktning var de parlamentsval som ägde rum i slutet av 2005. Valen som bedöms vara de mest fria hittills, blev dock också våldsamma. Kandidater från det förbjudna Muslimska brödraskapet ökade dock sin representation i parlamentet sexfaldigt till 88 platser. NDP behåller dock den två tredjedelsmajoritet som behövs för att ändra i konstitutionen. För de sekulära partierna var valet ett bakslag. Vi socialdemokrater ser med oro på utvecklingen vad gäller den demokratiska utvecklingen i Egypten. Det är omöjligt att föra ett samtal om rättslig utveckling så länge som landet praktiserar undantagslagar. Sverige måste verka för att Egypten upphäver undantagslagarna.

Iran

Iran kallar sig formellt för en religiös demokrati. En islamisering av allt samhällsliv har ägt rum sedan 1979. I islams namn har svåra övergrepp begåtts mot

oliktänkande. Iran arbetar också aktivt för att sprida sin syn på islam och hur samhället bör organiseras. Vi socialdemokrater ser med oro på denna mission, samtidigt som vi ser Iran som en viktig aktör i utvecklingen i Mellanöstern. Det är av yttersta vikt att också Iran omfattas av vår vilja att utveckla demokrati i Mellanöstern.

Politiken i Iran har under de senaste åren uppvisat en maktkamp mellan reformanhängare och konservativa. Under några år fram till 2005 gav väljarna sitt stöd till reformvännerna och president Mohammed Khatami. Irans högste religiöse ledare ayatolla Khamenei står oftast på de konservativas sida, liksom landets rättsväsende och flera politiskt mäktiga institutioner, som expertrådet och väktrådet. De konservativa makthavarna har på olika sätt försökt hindra reformer. Sedan presidentvalet 2005 dominerar de alla institutioner. För oss socialdemokrater är det viktigt att Sverige fortsätter finna vägar att stödja demokratiska krafter inne i Iran då vi är övertygade om att stabil demokrati byggs från grunden. Vi ser också med största allvar på de omfattande kränkningarna av mänskliga rättigheter som sker i Iran såsom förtryck av kvinnors rättigheter, homosexuella och avrättningar av minderåriga.

Vi socialdemokrater ser, likt övriga världen, med djup oro på Irans tidigare mörkläggnings som kan vara ett tecken på att de försöker skaffa sig kärnvapen. Även om tekniken ännu inte är fullt utvecklad i landet så är ambitionerna i sig ett steg i direkt fel riktning.

Massförstörelsevapen i sig är av ondo och i händerna på en fundamentalistisk diktatur rubbar det balansen i världen till det sämre och försätter oss alla i fara. Sverige måste göra allt vi kan för att underlätta för FN:s atomenergiorgan (IAEA) att genomföra fria inspektioner i Iran. Iran måste tillmötesgå kraven från IAEA. Samtidigt måste omvärlden politiskt arbeta för att Iran inte fortsätter sina ambitioner att bli en kärnvapenmakt. Vi är väl medvetna om att detta förutsätter att de fem erkända kärnvapenmakterna också påbörjar en nedrustning och att omvärlden ställer krav på inspektion också av Israels arsenal.

Libanon

Republiken Libanons politiska system baseras på maktindelning mellan landets olika religiösa grupper. I praktiken har Syrien fram till 2005 haft ett avgörande inflytande över politiken. FN:s säkerhetsråd antog den 2 september 2004 resolution 1559 som kräver att alla utländska militära styrkor skall lämna Libanon och att fria val skall genomföras. Händelseutvecklingen eskalerade när premiärminister Rafiq al-Hariri mördades i februari 2005. I början av mars 2005 meddelade Syriens president Bashar al-Asad att syriska trupper skulle dra sig ur Libanon. Detta tillbakadragande var fullbordat i april samma år. Val till det libanesiska parlamentet avslutades i juni, och i juli tillträdde den nya regeringen. Den politiska situationen är alltså mycket osäker.

Den 12 juli 2006 besköt Hizbollah norra Israel med granater och Katyusharaketer och dödade samtidigt tre israeliska soldater och tillfångatog två vid en attack mot två militärfordon som befann sig nära gränsen mellan Israel och Libanon. Den israeliska armén svarade med luftangrepp mot främst södra Libanon och huvudstaden Beirut och med markoperationer i södra Libanon. Hizbollah angrep norra delen av Israel med raketer. Ungefär 160 israeler och 1 200 libaneser

dog. Ungefär 300 000 israeler och en miljon libaneser tvingades på flykt. Ett eldupphör inträdde den 14 augusti men det bröts vid några tillfällen. Forsatt är läget i Libanon kritiskt. Parlamentsledamoten Antoine Ghanim dödades i en bombattack i september 2007 som en i raden av attacker mot politiker och journalister som är kritiska mot Syriens inflytande i Libanon.

Beirut var under lång tid navet i en positiv utveckling i Mellanöstern. Svenskt stöd till utbyten, näringsliv och det civila samhället har spelat en viktig roll. Vi vill stödja demokratiska krafter och se ett Libanon som står självständigt och vi fördömer mord och attentat på politiker och andra. Under det senaste kriget blev vikten av en svensk representation på plats än tydligare. Vi socialdemokrater ser i en framtid ett stort behov av att Sverige har en ambassad också i Beirut.

Syrien

Enligt 1973 års författning är Syrien en socialistisk folkrepublik med den exekutiva makten hos presidenten, som måste vara muslim. Baathpartiet är enligt konstitutionen garanterat majoritet i parlamentet och andra statliga institutioner. Efter Hafiz al-Asads död i juni 2000 valdes hans son Bashar al-Asad till president i en folkomröstning där han var enda kandidaten. Det första halvåret av den nye presidentens styre skedde en öppning i det offentliga samtalet, och presidenten lovade ett antal reformer.

I början av 2001 svängde emellertid regimen och återinförde restriktioner av medborgarnas friheter. Reformrörelsen hotades och trakasserades, och ledande reformister arresterades och dömdes till långa fängelsestraff. Behandlingen av oliktankande präglades av godtycklighet. Tortyr och summariska rättegångar förekommer liksom trakasserier av journalister och censur.

Kvinnors situation i Syrien är med regionala mått god, men sharialagen diskriminerar kvinnor i bl.a. civilrättsliga frågor såsom äktenskap, skilsmässa och vårdnad av barn. Lagen förutser straffliktning vid hedersmord och straffrihet för våldtäktsmän som gifter sig med sitt offer. Kvinnorepresentationen i parlamentet är den högsta i regionen. Syrien är en av de stater som har ett sharielaterat undantag till FN:s kvinnokonvention, vilket hindrar utvecklingen av kvinnors mänskliga rättigheter. Sverige bör aktivt arbeta för att alla dessa undantag från kvinnokonventionen återtas och att konventionen som helhet undertecknas.

Dialogfrämjande

De kanaler för dialog och samarbete som står till buds måste användas effektivt. De handlingsplaner som utarbetas i samråd med partnerländerna inom EU:s grannskapspolitik kan bidra till målet om fria, stabila och demokratiska länder i Mellanöstern. Barcelonaprocessen bidrar till att ge gynnsamma förutsättningar för ekonomisk och demokratisk utveckling bland staterna i södra och östra Medelhavsområdet.

Grunden för partnerskapet är Barcelonadeklarationen som består av tre kapitel. Det första omfattar politisk dialog, säkerhetspolitik, främjande av demokratiska institutioner och respekt för mänskliga rättigheter,

liksom förtroendeskapande åtgärder såsom civil räddningstjänst m.m. Det andra kapitlet gäller ekonomiskt och finansiellt samarbete med och stöd till partnerländerna och syftar bl.a. till att upprätta ett frihandelsområde i regionen till år 2010. Det tredje kapitlet omfattar kulturellt och socialt utbyte samt dialogen mellan kulturer och civilisationer. Målet är att upprätta samarbete på så många plan som möjligt: mellan regeringar, regionala och lokala myndigheter, handelskammare, NGO:er och andra organisationer. Arbetet med att förverkliga processens mål måste dock gå vidare och intensifieras.

Insatser för att stärka demokrati och de mänskliga rättigheterna i regionen ska vara prioriterat.

En förutsättning för att vi i vår relation till den muslimska världen skall kunna bidra till att dessa värden accepteras som universella är att vi närmar oss med respekt och en beredskap att lyssna och lära. Vi kan inspirera, informera och stödja, men vi kan inte räkna med framgång om vi försöker pådyvla våra värderingar med den överlägsnes attityd. En sådan ansats diskrediterar budskapet. I detta sammanhang är den interkulturella dialogen av yttersta vikt. Vi vill därför lyfta fram betydelsen av det arbete som bedrivs av Anna Lindh-stiftelsen, Svenska Institutet i Alexandria och på sektionen för turkisk-svenskt samarbete på Svenska generalkonsulatet i Istanbul för att främja dialog och förståelse.

I EU:s grannskapspolitik (ENP) som omfattar såväl EU:s grannländer i Östeuropa som Barcelonaprocessens partnerländer, skall särskilda nationella handlingsplaner utarbetas i samråd med respektive partnerland. Sådana planer har hittills antagits för Tunisien, Israel, Marocko, Jordanien och den Palestinska myndigheten och kan sägas vara en fördjupning av dessa länders bilaterala associeringsavtal med EU.

EU:s Medelhavs bistånd kanaliseras genom European Neighbourhood Partnership Instrument. Bilateralt bistånd lämnas till Algeriet, Egypten, Jordanien, Libanon, Marocko, Syrien, Tunisien och Palestinska myndigheten. Israel och Turkiet är alltför ekonomiskt utvecklade för att kvalificera sig för bilateralt bistånd, men kan ingå i regionalt bistånd till olika projekt. EU:s associeringsavtal med partnerländerna är de grundläggande byggstenarna för det frihandelsområde runt Medelhavet som planeras vara fullt utbyggt till år 2010. Ur ett svenskt perspektiv bör det vara tydligt fokus på demokrati och mänskliga rättigheter i dessa, samt mekanismer som ger ökade förutsättningar för efterlevnad. Ett framtida EU-medlemskap för det muslimska präglade Turkiet skulle vara ett värdefullt bidrag till att utveckla relationen mellan EU och den muslimska världen.